

Discussie Vlaams parlement 5 juni 2025

<https://www.vlaamsparlament.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1912435/verslag/1915749>

De voorzitter

De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen)

Minister, dit is voor mij een belangrijke vraag en ik ben ervan overtuigd dat hij dat voor heel veel Vlamingen is. Het is bekend: Vlaanderen houdt van de koers. We hebben een fantastische Giro achter de rug. Maar het echte hoogtepunt van het wielerverjaar ligt al achter ons want het begint telkens in het voorjaar, tijdens de heilige wielertiendaagse, beginnend met De Panne, via de E3-prijs, Gent-Wevelgem en Dwars door Vlaanderen, en uitmondend in dé hoogmis: de Ronde. En in Frans-Vlaanderen zien we dan ook nog Parijs-Roubaix graag aankomen. Dat schetst de passie van de Vlaming voor de koers. Maar deze en andere UCI-wedstrijden (Union Cycliste Internationale) zijn slechts de kers op de taart. Er moet ook een solide basis zijn daaronder. Een basis die dateert uit de tijd toen er van een World Tour en zelfs de UCI nog geen sprake was, met name de kermiskoersen.

Minister, u weet dat ik afkomstig ben van Anzegem. Mijn hart ligt daar ook. In een van onze fantastische deelgemeenten, Vichte, wordt ieder jaar de Textielprijs georganiseerd, een van die fantastische kermiskoersen. Wij noemen onszelf wel eens – al is daar historische discussie over – de oudste kermiskoers van het land. Er zijn ook anderen die deze titel claimen, maar dat hoort er ook wel bij.

Vroeger kende zowat elk Vlaams dorp zijn wielerverhoogdag. Aansluitend bij de jaarlijkse kermis kwamen wielerveramateurs vanuit de wijde omgeving, maar steeds vaker ook professionele wielverrenners en grotere namen uit het peloton, samen om elkaar te bekampen rond de kerktoren. Vandaag blijven er in Vlaanderen een twintigtal plaatsen over waar de kermiskoers nog het hele dorp op de been brengt. Het zijn jaarlijkse hoogdagen, niet alleen voor de renners maar voor de hele samenleving, voor het hele dorp en mensen uit de hele regio, die er samenkomen en elkaar ontmoeten. Maar die organisaties hebben het steeds moeilijker. Er zijn steeds meer organisatorische uitdagingen en ook verplichtingen waaraan ze moeten

voldoen. Er zijn ook steeds grotere verwachtingen. Ook het vip-gebeuren is daarbij gekomen – en het is niet evident om dat allemaal op te zetten.

Daarom hebben in West-Vlaanderen, een provincie die nog altijd het voortouw probeert te nemen, tien West-Vlaamse kermiskoersen de krachten gebundeld. Ze willen in eerste instantie logistiek samenwerken en expertise delen, en dus ook hun uitdagingen wat hoger op de agenda krijgen. Ze willen expliciet ook pleiten voor het behoud van de mooie volkstraditie van de kermiskoers. Op langere termijn pleit de werkgroep kermiskoersen ervoor om samen met de Vlaamse overheid de kermiskoersen te laten erkennen als cultureel erfgoed.

Wanneer we het hebben over sporten binnen het immaterieel erfgoed, dan denken we eerder aan echte volkssporten zoals krulbollen, de staande wip of kleurenwiezen, maar de bakermat van een mondiale sport, namelijk onze kermiskoersen, moeten we toch ook koesteren.

Minister, erkent u de waarde van de traditionele kermiskoers als fundament van de wielersport, zoals hij door de jaren heen uitgroeide?

Hoe kijkt u naar de vraag van het samenwerkingsverband om erkend te worden als cultureel erfgoed? Welke kansen of mogelijke hinderpalen ziet u?

Hoe kunt u als minister van Erfgoed bijdragen tot het behoud van de traditionele kermiskoersen?

Ziet u nog traditionele sporten of sporttakken die dreigen te verdwijnen?

De voorzitter

Minister Gennez heeft het woord.

Minister Caroline Gennez

Collega Vaneeckhout, uw vraag maakt me blij, omdat ik een grote supporter ben van ons immaterieel erfgoed. Ik ben onlangs de nieuwe elementen gaan inhuldigen die erkend werden in de jaren 2024 en 2025. Daar waren bezigheden bij als jachthoornblazen en weven, maar ook onze Vlaamse jeugdbewegingen. Dat zijn allemaal mooie uitingen van wie we als Vlamingen zijn, en ook wel dingen om te koesteren. Net als de kermiskoers.

Vlaanderen is het land van de koers. Nergens ter wereld brengt de koers zoveel volk op de been of is de koers populairder. Voor de wielersport zoals we die vandaag kennen, is de traditionele kermiskoers heel belangrijk

geweest. Eind jaren zestig van de 19e eeuw werd het merendeel van de eerste wielervedstrijden in ons land georganiseerd in het kader van religieuze of gemeentelijke kermissen. Door die succesvolle samenwerking werd de koers een vast onderdeel van de kermiscultuur. Beide cultuurfenomenen versterkten elkaar: waar er kermis was, werd gekoerst en waar gekoerst werd, was het kermis. Zo ontstond spontaan de term kermiskoers. Deze koersen waren ook heel dikwijls een springplank voor jong en potentieel talent dat werd opgemerkt door wielermecenassen uit de plaatselijke bedrijfswereld. Als fundament van de wielersport heeft de kermiskoers dus zeker veel waarde.

De kermiskoersen zorgen ook voor veel sociale verbinding. Tot op vandaag blijven de kermiskoersen mensen aantrekken en krijgen toeschouwers de kans om hun lokale wielersporters van dichtbij te zien. Toch krijg ik de indruk dat de na-Tour-criteriums de plek van de kermiskoers aan het innemen zijn. Dat heeft dan te maken met de grote internationale aantrekkingskracht van de helden die in de zomer een maand over ons scherm fietsen en die je dan van heel nabij bijna kunt aanraken of bijna kunt ruiken.

U vraagt hoe ik het samenwerkingsverband bekijk om erkend te worden als cultureel erfgoed. De vraag om de kermiskoersen te laten erkennen vind ik persoonlijk een goede zaak. De recente Erfgoeddag in april had als thema 'Game on' en verkende de link tussen cultureel erfgoed enerzijds en sport en spel anderzijds. Ook rond koers was er toen heel wat te doen, van activiteiten in het Roeselaarse museum Koers – misschien claimt de stad Roeselare ook wel de oudste kermiskoers – tot socio-culturele organisaties die aan de slag gingen met de koers. Er is een boeiende link tussen erfgoed en sport, en dus ook tussen erfgoed en de kermiskoers.

Dat de kermiskoersen een erkenningsaanvraag als immaterieel erfgoed willen indienen, toont aan dat de Inventaris Vlaanderen effectief gekend geraakt als instrument om bepaalde activiteiten of gebruiken te vereeuwigen, zal ik maar zeggen. De kermiskoers zou zeker een mooie toevoeging zijn op die lijst. De kermiskoers raakt aan veel ander immaterieel erfgoed: de kermiscultuur, die sinds vorig jaar is erkend als immaterieel erfgoed, ook door UNESCO, maar ook aan jaarmarkten, processies, fanfares en nog zo veel meer.

Het gezamenlijke initiatief zou van meerdere kermiskoersen komen, als ik u goed begrijp. Dat is iets wat we vanuit het beleid zeker aanmoedigen. Ik zei daarnet al dat we dit jaar de traditie van de Vlaamse jeugdbewegingen hebben erkend. Ik vond dat een mooi moment, want de klassieke speelse tegenstelling tussen scouts en Chiro werd toen wat overstegen. Iedereen

stond daar hand in hand om de jeugdbeweging te promoten. Dat vond ik een mooi initiatief. Het bundelen van de krachten en inspanningen zal er waarschijnlijk toe bijdragen om de erkenning meer impact te geven.

Aan een erkenning is geen subsidie verbonden. Het is misschien belangrijk om dit aan de initiatiefnemers te laten weten. We mogen geen verkeerde verwachtingen scheppen. Er is wel begeleiding mogelijk voor de aanvragers van erkenning. Ik zou de organisatoren van kermiskoersen aanraden om daar gebruik van te maken. Werkplaats immaterieel erfgoed vzw organiseert starterscursussen en brengt aanvragers in contact met andere cultureelerfgoedorganisaties, die verder kunnen ondersteunen. In dit geval kan dat gaan over Sportimonium en Histories, maar ook over het museum Koers in Roeselare, lokale erfgoedcellen, enzovoort. Uiteraard zal uw focus in West-Vlaanderen liggen, maar ook in andere provincies zijn er kermiskoersen. Beperk u dus zeker niet tot uw mooie provincie.

Belangrijk om mee te geven is ook dat een erkenning geen eindpunt is. Een plaats als element op de Inventaris Vlaanderen betekent dat de initiatiefnemers van de erkenningsaanvraag continu zorg willen blijven dragen voor dat erfgoed. In erfgoedtermen heet dat het 'borgen' van het immaterieel erfgoed. Het betekent ook dat initiatiefnemers actie willen blijven ondernemen, dat ze blijven onderzoeken waar de traditie vandaan komt, dat ze blijven documenteren wat er vandaag gebeurt, en dat ze ook educatieve acties uitwerken rond het thema van de kermiskoers.

Het belangrijkste beleidsinstrument is inderdaad de Inventaris Vlaanderen van het Immaterieel Cultureel Erfgoed, maar daarnaast blijven we beleidsmatig investeren in een fijnmazig netwerk van dienstverleners die organisaties kunnen bijstaan. Die staan klaar, zoals daarnet ook aangegeven is.

Wat uw laatste vraag betreft, of er traditionele sporten of sporttakken dreigen te verdwijnen: net die inventaris moet ertoe bijdragen dat dat niet gebeurt. Het is ook wel de kern van immaterieel erfgoed: dat het een weerspiegeling is van de tijd waarin we leven. Bijvoorbeeld bij het jachthoornblazen en de erkenning van de elementen – Tom was er ook bij – was er een iets oudere man die met zijn jachthoorn kwam tonen hoe dat het allemaal kon, maar hij zei dat ze heel weinig jongeren vinden die nog gebeten zijn door het instrument. Eigenlijk is zo'n erkenning als element voor immaterieel erfgoed ook wel een aanmoediging en een oproep naar jonge generaties om toch opnieuw in de traditie te stappen.

We hebben nog veel levende verenigingen: bijvoorbeeld de schuttersgilde en de krulbolverenigingen, maar sommige worden minder beoefend. Het kaatsen bijvoorbeeld is een traditionele sport die aan populariteit inboet, maar ook daar hebben we de Vlaamse Traditionele Sporten vzw (VLAS) voor, die de klassieke sporten ondersteunt en promoot. Als u nog meer info wilt, kunt u daar ook terecht voor info over andere sporten.

Voilà, dat is een beetje een antwoord op uw aangename vraag.

De voorzitter

De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen)

Het klinkt inderdaad alsof ik in andere commissies minder aangename vragen stel, maar ik kan mij daar iets bij inbeelden. (*Gelach*)

Ik ben blij dat we elkaar ook eens rond de kermiskoersen in de ogen kunnen kijken.

U schetst de twee aspecten heel goed. Aan de ene kant is er de brede traditie waaruit die kermiskoersen komen en hoe dat een dorp traditioneel al heel lang leven inblaast, hoe de hele brede regio daar samenkomt en hoe mensen dat op allerlei manieren beleven. Tegelijk schetst u ook hoe die traditie op vandaag, midden in het jaar 2025, staat en zichzelf opnieuw heruitvindt, hoe jonge mensen instromen in de organisatie en zoeken hoe ze dat vandaag interessant kunnen houden. We mogen dat belang echt niet onderschatten.

Wat ons betreft, voor de Groenfractie, is dat echt iets waar we waarde uithalen, waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, iets dat inspirerend kan zijn op sportief gebied, maar ook veel breder maatschappelijk.

Ik omarm ook het antwoord waar u zegt dat u uitkijkt naar een eventuele erkenning van de kermiskoersen als immaterieel erfgoed, om op die manier op de inventaris te komen. U reikt ook meteen aan de initiatiefnemers van het samenwerkingsverband bondgenoten aan die dat dossier kunnen helpen opmaken.

Mijn grootste vraag vandaag is de volgende. Als die organisaties er inderdaad in slagen om zo'n dossier samen te stellen, en zij kunnen voor alle duidelijkheid ook op parlementsleden zoals mezelf rekenen om daar mee over na te denken, dan kijk ik uit hoelang het duurt tot die erkenning er zou

kunnen komen, eenmaal dat dossier is ingediend. Want die organisaties zijn natuurlijk gespecialiseerd in het organiseren van kermiskoersen en niet in het opmaken van dossiers. U hebt een aantal mogelijke partners aangereikt, maar op welk tijdspectief zouden zij die stap kunnen zetten? Want de kermiskoersen zitten op een scharnierpunt; het is nu dat ze van ons ook die erkenning moeten krijgen, zodat ze die rol ook in de toekomst op een zeer erkende manier kunnen spelen in Vlaanderen. Op welke termijn zou die volgende erkenning kunnen gebeuren?

De voorzitter

Mevrouw Hermans heeft het woord.

An Hermans (N-VA)

Dank u wel voor de heel goede vraag.

Ook al woon ik in de Kempen, ik had het ook gelezen in de Krant van West-Vlaanderen. Wij bij de N-VA hebben zeker en vast sympathie voor kermiskoersen. Ook in mijn eigen streek werden er vroeger heel veel kermiskoersen georganiseerd. De dalende tendens is in de provincie Antwerpen ook zichtbaar. Nochtans – nu ga ik weer ‘stoefen’ over mijn eigen dorp, maar dat mag hier wel – is mijn eigen dorp, Arendonk, de bakermat voor sportief wielertalent. Denk maar aan grote Rik, Rik Van Steenberghe, maar ook lokale talenten zoals Liesbeth en Wim De Vocht en Dries Van Gestel, die nu actief is in het peloton. Maar er staat ook jong talent bij ons aan de start te trappelen.

Ik heb ook contact gehad met de organisatie die de kermiskoersen graag wil erkennen. Wat ons eigenlijk wel opvalt, is dat er enerzijds een doorgezette professionalisering is en je anderzijds de internationalisering van de wielersport hebt. Het is net dat dat het voor hen heel moeilijk maakt. Het is net dat dat er bij de jongeren die op latere leeftijd boomen, voor zorgt dat ze minder kansen hebben om op hoger niveau te trainen. Dat is voor hen vooral ook de insteek om die kermiskoersen lokaal te bewaren. We zullen daar zeker en vast achter staan en hen mee ondersteunen waar nodig. Ik heb hen ook gezegd, zoals u al meegaf, minister, dat die erkenning tot immaterieel erfgoed enerzijds inderdaad dat borgen is, maar dat anderzijds niet gepaard gaat met de financiering. Dat beseffen zij ook heel goed.

Ik heb nog een vraagje. We zijn heel blij dat u er ook volop achter staat om voor die erkenning te gaan. De kermiscultuur an sich is al erkend. Zit de kermiskoers daar onrechtstreeks al niet in vervat, of moeten we dat toch apart zien?

De voorzitter

De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang)

Ik denk dat de Vlaamse koerscultuur iets is wat diepgeworteld zit in ons DNA. De kermiskoersen zijn daar een perfect voorbeeld van. Het is kleinschalig, het is ondersteund of gedragen door vrijwilligers en altijd lokaal verankerd. Dat is toch iets wat we moeten blijven ondersteunen. Wij steunen dus elke stap in die richting, want ze hebben het inderdaad moeilijk vandaag. Maar veel heeft ook te maken met de lokale besturen.

Kijk bijvoorbeeld naar Sint-Niklaas, waar we best ook wel fier mogen zijn op de kermiskoersen die we hebben – dat is niet alleen in Arendonk zo –, die ik ook geregeld bezoek. Dat is niet altijd per se voor de koers, maar misschien voor de activiteiten daarrond. Die zijn ook belangrijk en gemeenschapsvormend uiteraard.

Minister Caroline Gennez

Dat is ook immaterieel erfgoed.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang)

Ook, absoluut. Maar als ik daar met die organisatoren spreek, is het wel zo dat de moeilijkheden vaak ook niet alleen bij knowhow of financiële ondersteuning zitten, maar dat ook de lokale besturen moeten meewerken. Een koers organiseren of faciliteren kost geld, niet alleen in rechtstreekse subsidies vanuit het lokaal bestuur bijvoorbeeld, maar ook de politiemacht die moet worden ingeschakeld om de straten af te zetten, enzovoort. Met zo'n erkenning denk ik toch dat we een signaal kunnen geven naar de lokale besturen dat er echt een breed draagvlak is voor de steun in allerlei vormen daarrond.

Bart Van Opstal (Vlaams Belang)

Ik zou ook vanuit de Kempen nog graag heel kort tussenkomen. Sport ligt mij nauw aan het hart, maar zeker het wielrennen. Bedankt voor de vraag, mijnheer Vaneeckhout.

In de Kempen hebben wij ook een heel grote kermiskoers, dat is de Heistse Pijl. Die gaat nu zaterdag van start. U zult dat van mij niet verwachten, maar mocht u tijd hebben, dan nodig ik u graag uit, mijnheer Vaneeckhout. Die

koers heeft 23 jaar niet plaatsgevonden. Dat heeft natuurlijk ook zijn reden, dat daar 23 jaar niets mee gebeurd is, maar nu staat de Heistse Pijl al een jaar of tien weer op de rails.

Als ik hoor dat er tien clubs de handen in elkaar gaan slaan, staat dan de deur open om vanuit de Kempen, als daar interesse is, mee aan te sluiten op die vraag? Want ik vind het mooi dat dat als cultureel erfgoed zou kunnen worden bekeken, waarvoor dank, minister.

Ik zie hier ook op de website van de Heistse Pijl dat daar geen logo op staat van de Vlaamse overheid. Is er een mogelijkheid om daar in de toekomst, mochten er dossiers voor subsidies ingediend worden, iets coulanter mee om te springen? Dat is mijn vraag.

De voorzitter

Minister Gennez heeft het woord.

Minister Caroline Gennez

Dat is heel goed geprobeerd, voorzitter. (*Lacht*)

Maar ik heb net gezegd dat er aan de erkenning als element op de Inventaris Vlaanderen van het Immaterieel Cultureel Erfgoed geen financiële subsidie verbonden is. Het is vooral een erkenning voor mensen die tradities in ere houden in West-Vlaanderen, in Arendonk, in Heist, in Limburg, in Sint-Niklaas. Stel je voor: verschillende rijke Vlaamse tradities worden daar aan elkaar gekoppeld. Ik vind dat eigenlijk wel een mooi verhaal om te borgen.

Ik zou de kermiskoersen dus inderdaad aanraden om zo Vlaanderenbreed mogelijk partners te zoeken en effectief een aanvraag in te dienen. Dat kan op elk moment. Elk jaar worden er ook elementen erkend. Het dossier moet conform de criteria die op de website staan, aangevraagd worden. Er is een expertencommissie die zich buigt over de waarde van het dossier, maar Werkplaats immaterieel erfgoed is zeer beslagen om de elementen te helpen bij het opstellen van dossiers.

Het belangrijkste is – en dat vind ik ook wel mooi – dat de erfgoedgemeenschap een vrij hechte gemeenschap is, ook al gaat dat over zeer verschillende tradities – van sport over spel tot handwerk of tot processies met een eerder religieuze inslag of een profane inslag. Het is echt heel breed en elk nieuw element dat op de lijst komt, moet ook wel gesteund worden door de al bestaande elementen. Er is dus geen sprake van concurrentie, het gaat echt over traditie en traditie een toekomst geven.

In die zin vind ik dit dus wel een mooi initiatief. Ik hoop dat de Tom en de Wout en de Remco van de toekomst ook eerst nog eens rond de kerktoren in Muizen, in mijn eigen Mechelen, rijden vooraleer we ze op het podium van de Olympische Spelen of de Tour de France zien schitteren.

De voorzitter

De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen)

Dank u wel voor het antwoord, minister. Ik merk – dat is het toffe aan dit soort zaken – dat het bij iedereen zijn lokale verbinding losmaakt. Op die manier wil ik deze vraag ook graag afsluiten.

Minister, een maand geleden was het groot feest in Vichte. Wielerclub Wiel in Wiel bestond toen honderd jaar. Dat zijn de organisatoren van de Textielprijs, een van de oudste kermiskoersen van dit land. Zij nodigen u ook graag uit in september op de Textielprijs, de zoveelste editie, waar u er zelf opnieuw van kunt proeven. U hoeft dus niet alleen in Muizen te gaan kijken; u kunt ook in Anzegem, in Vichte, gaan kijken naar de Textielprijs om het op die manier zelf te ervaren.

Ik denk dat dit echt een eerste stap kan zijn in de erkenning van die kermiskoersen als immaterieel erfgoed. We hebben een belangrijke stap gezet. We gaan ook graag vanuit verschillende fracties, denk ik, samen mee aan de slag met die organisatoren om dat initiatief Vlaanderenbreed te ondersteunen. Ik denk dat u dat een van de komende maanden of jaren ook mag verwachten op uw bureau.

Ik wil afsluiten met te zeggen dat het niet alleen over die verschillende regionale wielrenners gaat. Ook in Anzegem zijn er fantastische wielrenners geweest die gepresteerd hebben in de Textielprijs. Ik verwijs, iets verder in de geschiedenis, naar Pol Verschuere en Eric Van Lancker, twee Anzegemnaren die heel grote stappen gezet hebben in de wielwereld. Meer recent hadden we, vlak uit de buurt, Stijn Devolder en Sep Vanmarcke, ook twee wielrenners die hopelijk een belletje doen rinkelen. Minister, ik voorspel u nu al: Victor Van Eeckhoutte – een fantastische achternaam, dus dat kan niet verkeerd gaan – en Viktor Vandenberghe, twee jonge talenten, nu al Belgisch kampioen in het veldrijden. Dat lijken mij twee mensen van wie u ook nog zult horen. Dus laat ook hen maar die kermiskoersen verder op de agenda zetten in de toekomst.

De voorzitter

De vraag om uitleg is afgehandeld.